

STAN SANITARNY MIASTA CZĘSTOCHOWY W 2025 ROKU

**POWIATOWA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W CZĘSTOCHOWIE**

SPIS TREŚCI

WSTĘP

Rozdział 1

Ocena stanu epidemiologicznego w zakresie zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi 5

Rozdział 2

Ocena stanu sanitarnego obiektów żywnościowo-żywnościowych 12

Rozdział 3

Ocena stanu sanitarnego obiektów użytku publicznego 16

Rozdział 4

Ocena stanu sanitarnego obiektów nauczania i wychowania 19

Rozdział 5

Ocena stanu sanitarnego zakładów pracy..... 21

Rozdział 6

Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny..... 23

Rozdział 7

Działalność oświatowo-zdrowotna 25

STAN SANITARNY MIASTA CZĘSTOCHOWY W 2025 ROKU

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Częstochowie

Zgodnie z kompetencjami i zadaniami określonymi w ustawie o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a także w innych aktach prawnych, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Częstochowie kontynuował działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego ludności, w szczególności poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami higieny środowiska, higieny pracy w zakładach pracy, higieny procesów nauczania i wychowania, higieny wypoczynku i rekreacji, warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia i materiałów, wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz warunkami higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych.

Zgodnie z art. 12 a ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 roku o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 416), Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Częstochowie przedstawia ocenę stanu sanitarnego miasta Częstochowy za rok 2025, sporządzoną na podstawie wyników kontroli w ramach sprawowanego bieżącego i zapobiegawczego nadzoru sanitarnego oraz działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych i zawodowych, a także prowadzonej działalności oświatowo-zdrowotnej.

Liczba mieszkańców na terenie nadzorowanym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Częstochowie w 2025 roku wynosiła ogółem 333 189, z czego 202 415 to mieszkańcy miasta Częstochowy (wg danych z GUS na dzień 30 czerwca 2025 roku).

W Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Częstochowie funkcjonują dwa Oddziały merytoryczne: Oddział Nadzoru Sanitarnego i Oddział Laboratoryjny.

Oddział Nadzoru Sanitarnego sprawuje nadzór nad warunkami:

- higieny środowiska,
- higieny pracy, nadzoru nad chemikaliami w zakładach pracy oraz produktami kosmetycznymi,
- higieny procesów nauczania i wychowania,
- higieny wypoczynku i rekreacji,
- warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia i materiałów, wyrobów do kontaktu z żywnością,
- warunkami zabudowy i zagospodarowania terenu pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych
- warunkami higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, sprzęt oraz pomieszczenia, w których są udzielane świadczenia zdrowotne,
- oraz w zakresie promocji i edukacji zdrowotnej.

Oddział Laboratoryjny wspomaga działalność kontrolną Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Częstochowie, poprzez badania próbek:

- żywności,
- materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- sanitarnych z obszaru produkcji żywności,
- produktów kosmetycznych,
- wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- wody ciepłej użytkowej,
- wody na pływalniach,
- wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli,
- materiału biologicznego między innymi w kierunku obecności pałeczek z rodzaju *Salmonella* i *Shigella*,
- biologicznych wskaźników kontroli procesu sterylizacji.

Badania wykonywane są przez doświadczony i kompetentny personel, w oparciu o aktualne wydania polskich i międzynarodowych norm oraz własne procedury badawcze zgodnie z wdrożonym Systemem Zarządzania Jakością opisanym w normie PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 "Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących" oraz dobrą praktyką laboratoryjną.

Potwierdzeniem kompetencji oraz spełnienia wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17025 jest uzyskany w 2005 roku Certyfikat Polskiego Centrum Akredytacji nr AB 521.

Państwowy Powiatowy

Inspektor Sanitarny w Częstochowie

Justyna Pawełak

Rozdział 1

Ocena stanu epidemiologicznego w zakresie zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi

Ocenę sytuacji epidemiologicznej miasta Częstochowy w zakresie występowania chorób zakaźnych sporządzono na podstawie formularzy zgłoszeń zachorowań na poszczególne jednostki chorobowe przekazanych przez lekarzy z podmiotów leczniczych, danych zawartych w przeprowadzonych wywiadach epidemiologicznych oraz dochodzeń epidemiologicznych i sprawozdań sporządzanych w zakresie statystyki publicznej. Rejestracja zgłoszonych zachorowań odbywała się w oparciu o aktualne definicje przypadków chorób zakaźnych opracowane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Polski Zakład Higieny na potrzeby nadzoru epidemiologicznego.

Przedstawione poniżej dane epidemiologiczne dotyczą występowania wybranych jednostek chorobowych na terenie miasta Częstochowy w 2024 i 2025 roku.

Tabela 1.1. Zachorowania na wybrane choroby zakaźne w latach 2024-2025.

L.p.	Jednostka chorobowa	2024		2025		Trend
		liczba	hospitalizacja	liczba	hospitalizacja	
1.	Salmonellozy – zatrucia pokarmowe	72	19	16	12	↓
2.	Salmonellozy – zakażenia pozajelitowe	0	0	0	0	-
3.	Czerwonka bakteryjna	0	0	0	0	-
4.	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe (ogółem), w tym dzieci do lat 2	47	46	104	101	↑
		0	0	14	14	
5.	Wirusowe zakażenia jelitowe (ogółem), w tym dzieci do lat 2	68	64	146	136	↑
		30	27	62	57	
6.	Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu (ogółem), w tym dzieci do lat 2	93	0	104	6	↑
		17	0	22	1	
7.	Krztusiec	234	25	118	24	↓
8.	Szkarlatyna	299	6	140	2	↓
9.	Zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu (ogółem), w tym wywołane przez:	6	6	4	4	↓
	- Haemophilus influenzae	1	1	0	0	
	- inne bakteryjne	1	1	1	1	
	- wirusowe	3	3	3	3	
	- inne i nieokreślone	1	1	0	0	

10.	Inwazyjna choroba meningokokowa (ogółem), w tym: - zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu - posocznica - inna określona i nie określona	0 0 0 0	0 0 0 0	1 1 1 0	1 1 1 0	↑
11.	Borelioza (choroba z Lyme)	119	3	161	13	↑
12.	Pokąsanie przez zwierzęta, w tym ilość osób zaszczepionych p/wścieklicznie	60 41	0 0	67 39	0 0	↑ ↓
13.	Ospa wietrzna	995	0	815	6	↓
14.	Różyczka	0	0	0	0	-
15.	Odra	2	2	3	1	↑
16.	WZW (ogółem), w tym: WZW typu A WZW typu B WZW typu C	38 1 21 16	7 0 0 7	70 2 35 33	21 1 2 18	↑
17.	Świnka	0	0	2	0	↑
18.	Tęžec	0	0	0	0	-
19.	Gruźlica	45	43	48	47	↑
20.	Grypa A/H1N1 (ogółem), w tym dzieci 0-14 lat	0 0	0 0	0 0	0 0	-
21.	Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19)	1 862	122	1 414	78	↓

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że w 2025 roku zaobserwowano wzrost zachorowań na inne bakteryjne i wirusowe zakażenia jelitowe, w tym dzieci do lat 2, boreliozę, WZW typu B, WZW typu C i gruźlicę.

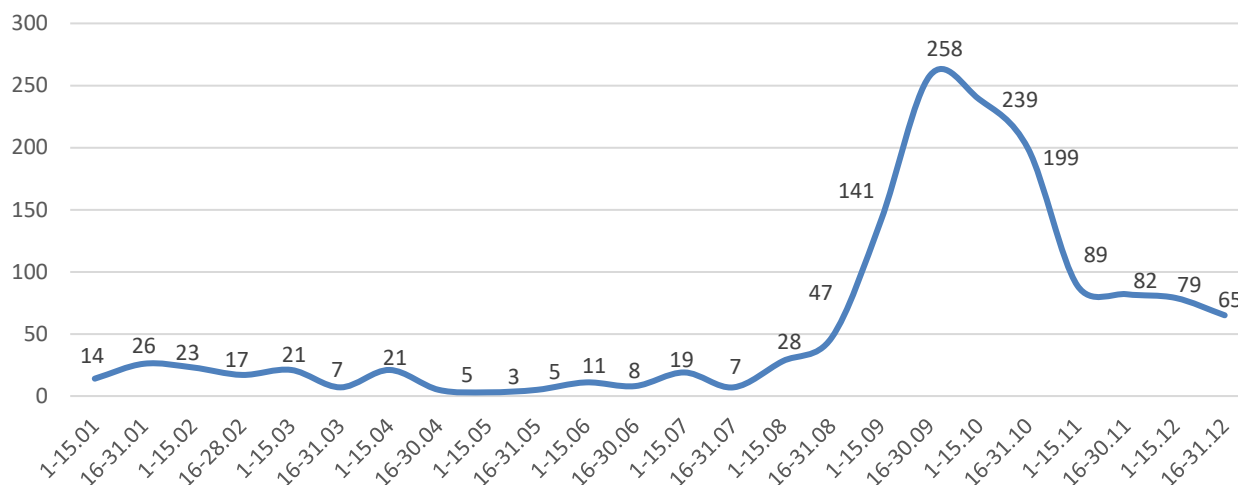
W roku sprawozdawczym odnotowano 22 zgony na choroby zakaźne. Największy udział w ogólnej liczbie miały zgony, których przyczyną była gruźlica płuc - 7 zgonów. Pozostałe zgony spowodowane były: Clostridioides difficile – 5 zgonów, Covid-19 - 4 zgony, grypa - 3 zgony, choroba legionistów - 1 zgon, HIV - 1 zgon i inwazyjna choroba meningokokowa - 1 zgon.

W ramach nadzoru sanitarnego przeprowadzano wywiady epidemiologiczne z osobami chorymi na choroby zakaźne, które zostały zgłoszone do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Częstochowie. W 2025 roku przeprowadzono 1 135 wywiadów epidemiologicznych (w 2024 roku - 2 699 wywiadów).

1.1. Szczegółowa sytuacja epidemiologiczna wybranych chorób zakaźnych i zakażeń

Zakażenia SARS-CoV-2 (COVID-19)

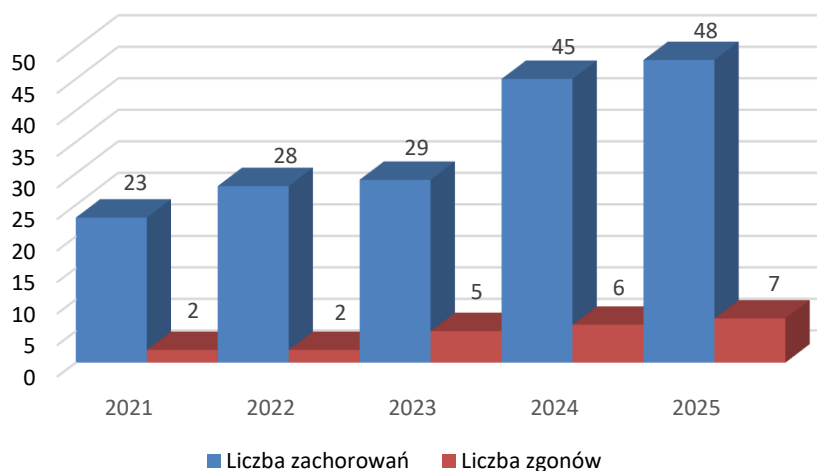
W roku 2025 odnotowano 1 414 zachorowań na COVID-19, w tym 78 przypadków hospitalizacji oraz 4 zgony. W związku ze zgłoszeniami przeprowadzono 123 wywiady epidemiologiczne. Na poniższym wykresie (Wykres 1.1.) przedstawiono liczbę zachorowań na COVID-19 w 2025 roku w rozbiciu na poszczególne okresy dwutygodniowe.

Wykres 1.1. Liczba przypadków COVID-19 w 2025 roku w rozbiu na poszczególne okresy dwutygodniowe

Gruźlica

W 2025 roku Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Częstochowie odnotowała 48 zachorowań na gruźlicę (Wykres 1.2.), z czego najczęściej występującą postacią kliniczną była gruźlica płuc i dotyczyła głównie mężczyzn. Odnotowano 7 zgonów.

Wykres 1.2. Liczba zachorowań i liczba zgonów na gruźlicę w latach 2021-2025

Choroby układu pokarmowego

W 2025 roku do chorób przenoszonych drogą pokarmową należały między innymi: salmonellozy, *Clostridioides difficile*, *Campylobacter*, wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy, adenowirusy i norowirusy.

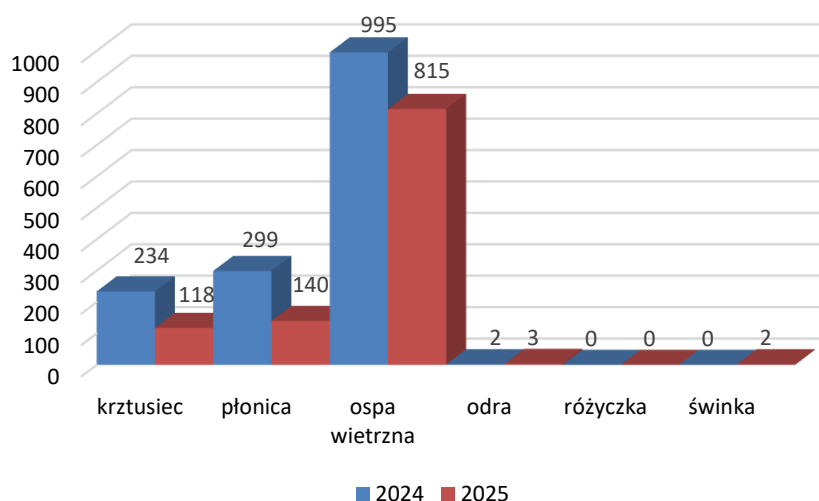
Wśród przyczyn bakteryjnych zatruc i zakażeń pokarmowych najczęściej występowały zakażenia jelitowe wywołane przez *Clostridioides difficile* i *Campylobacter*. Ponadto odnotowano zakażenia wywołane odzwierzęcymi pałeczkami jelitowymi *Salmonella*. Dominującym serotypem była *Salmonella Enteritidis*, stanowiąca 50% wszystkich zachorowań.

W roku sprawozdawczym zaobserwowano znaczny wzrost liczby zakażeń jelitowych wywołanych przez wirusy u dorosłych oraz wśród dzieci do drugiego roku życia, w tym 42% zakażonych dzieci była hospitalizowana.

Ponadto zarejestrowano 2 przypadki wirusowego zapalenia wątroby typu A. Nie odnotowano zachorowań na dur brzuszny.

Choroby zakaźne wieku dziecięcego

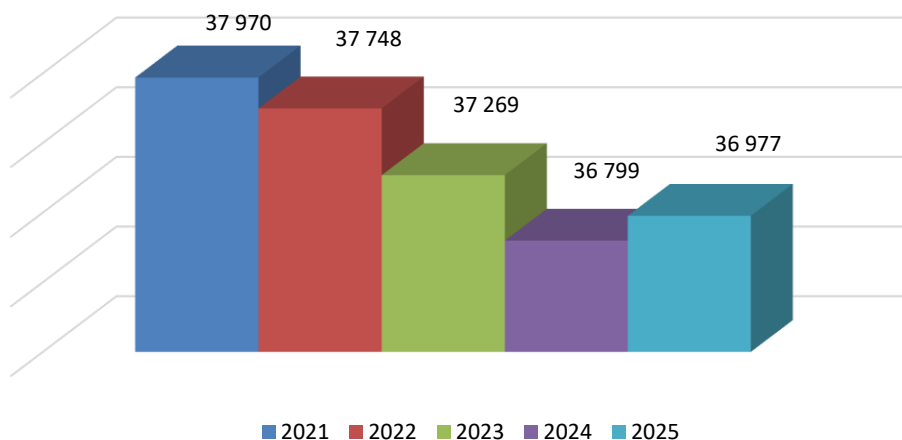
Do chorób zakaźnych wieku dziecięcego zalicza się m. in. zapalenie przyusznic (świnkę), ospę wietrzną, krztusiec, odrę, różyczkę i płonicę. W roku sprawozdawczym odnotowano spadek zachorowań na krztusiec, płonicę i ospę wietrzną. Na poniższym wykresie (Wykres 1.3.) przedstawiono liczbę zachorowań w latach 2024-2025.

Wykres 1.3. Liczba zachorowań na krztusiec, płonicę, ospę wietrzną, odrę, różyczkę, świnkę w latach 2024-2025

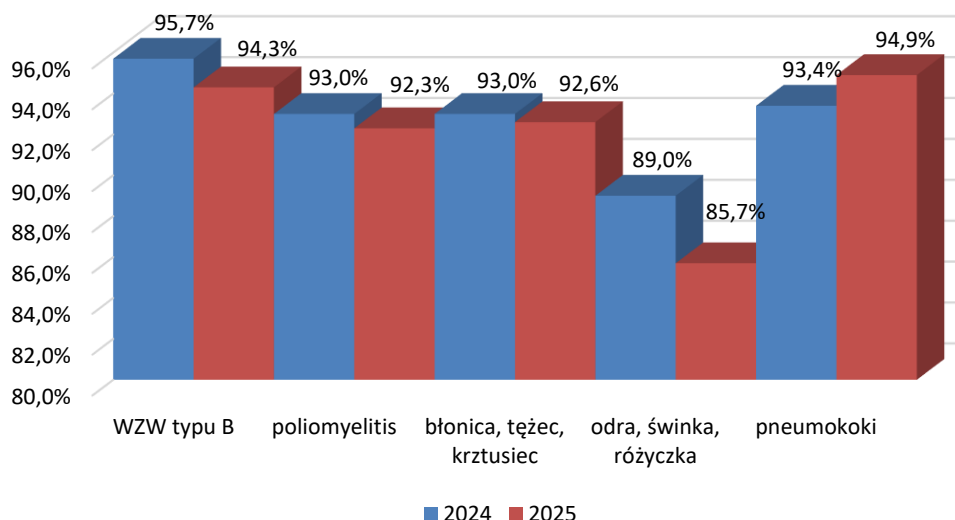
1.2. Nadzór nad szczepieniami ochronnymi

W 2025 roku obowiązkowymi szczepieniami ochronnymi objęto 36 977 osób w wieku od 0 do 19 roku życia (Wykres 1.4.).

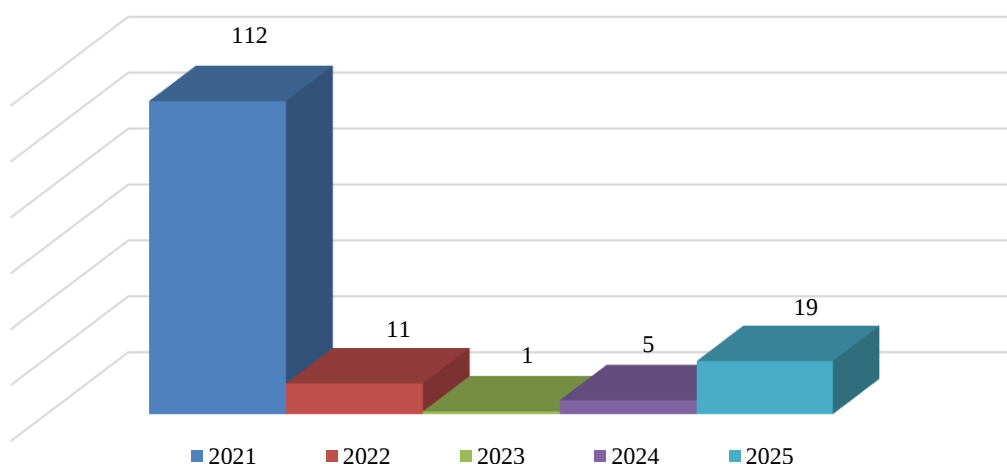
Wykres 1.4. Populacja w wieku od 0 do 19 roku życia objęta Programem Szczepień Ochronnych (PSO) w latach 2021-2025

W analizowanym okresie zaobserwowano spadek liczby szczepień na choroby zakaźne. Tendencję wzrostową zaobserwowano w przypadku szczepień przeciwko pneumokokom (94,9%), co przedstawiono na Wykresie 1.5.

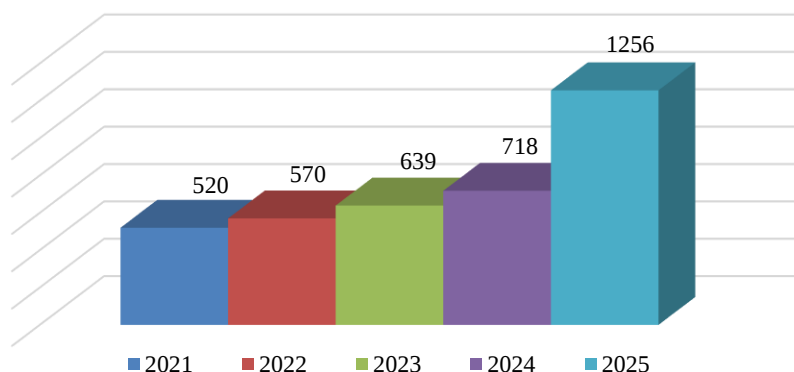
Wykres 1.5. Stan zaszczepienia dzieci w 3 roku życia na wybrane choroby zakaźne w latach 2024-2025

Placówki wykonujące szczepienia ochronne zgłosiły 19 przypadków niepożądanych odczynów poszczepiennych (Wykres 1.6.).

Wykres 1.6. Liczba przypadków zgłoszonych podejrzeń niepożądanych odczynów poszczepiennych w latach 2021-2025

W 2025 roku liczba dzieci, których rodzice uchylali się od obowiązku szczepień ochronnych wyniosła 1 256 i zwiększyła się o 75% w stosunku do 2024 roku (718 osób), co przedstawiono na Wykresie 1.7.

Wykres 1.7. Liczba osób uchylających się od szczepień w latach 2021-2025

W celu egzekwowania wykonania szczepień przez osoby nieszczepione podejmowano następujące działania:

- prowadzono rozmowy z osobami nierealizującymi obowiązku w zakresie szczepień na temat korzyści wynikających ze szczepień ochronnych,
- wysyłało pisma informacyjne o potrzebie, skuteczności, bezpieczeństwie i obowiązku szczepień ochronnych (w roku 2025 wysłano 398 pism),
- wysyłało upomnienia zawierające wezwania do wykonywania obowiązku szczepień (w roku 2025 wysłano 28 upomnień),
- przekazywano wnioski do Wojewody Śląskiego o egzekucję administracyjną obowiązku szczepień i wystawiano tytuły wykonawcze (w roku 2025 wystawiono 26 tytułów wykonawczych).

Ponadto w roku sprawozdawczym przeprowadzono 89 planowych kontroli punktów szczepień. W trakcie kontroli jednego punktu szczepień, z uwagi na nierzetelne prowadzenie dokumentacji medycznej dotyczącej szczepień ochronnych, nałożono mandat karny na kwotę 300 złotych. Wszystkie obiekty spełniały wymagania gabinetów o charakterze zabiegowym, warunki zachowania zasad łańcucha chłodniczego podczas transportowania i przechowywania preparatów szczepionkowych. Jednocześnie przeprowadzono w ramach „Ogólnopolskiej kontroli programu obowiązkowych szczepień ochronnych u dzieci i młodzieży” 57 kontroli, analizując i gromadząc dane z 37 604 kart uodpornienia.

Dodatkowo od września 2025 r. PSSE w Częstochowie uczestniczy w dystrybucji szczepionek przeciw COVID-19 do punktów szczepień zlokalizowanych w przychodniach i aptekach.

Od początku akcji do 31.12.2025 r. wydano 6 190 preparatów szczepionkowych przeciw COVID-19 do 14 punktów szczepień w POZ i 26 aptek.

1.3. Nadzór nad obiektami prowadzącymi działalność leczniczą w zakresie wystąpienia ognisk zakażeń szpitalnych

W 2025 roku do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Częstochowie zostało zgłoszonych 6 ognisk zakażeń szpitalnych wywołanych przez *Clostridioides difficile*, oraz norowirusy, w których odnotowano 26 zachorowań. W każdym przypadku zgłoszonego ogniska zakażenia szpitalnego przeprowadzono czynności kontrolne, w trakcie których potwierdzono skuteczność wdrożonych procedur.

1.4. Nadzór nad obiektami prowadzącymi działalność leczniczą

W roku sprawozdawczym pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Częstochowie znajdowało się 691 obiektów. Skontrolowano 52,7% obiektów, przeprowadzając 364 kontrole sanitarne (w 2024 roku – 457 kontroli).

Wydano 12 decyzji merytorycznych, w tym 6 decyzji represyjnych (nakazujących), w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w zakresie stanu sanitarno-technicznego obiektów (w 2024 r. wydano 5 decyzji nakazujących).

W 2025 roku wpłynęło 7 interwencji. W 2 obiektach wykazano zaniedbania z zakresu higieniczno-sanitarnego, co skutkowało nałożeniem mandatów karnych na kwotę 800 złotych. Pozostałe 5 interwencji uznano za niezasadne.

Rozdział 2

Ocena stanu sanitarnego obiektów żywnościowo-żywnieniowych

W 2025 roku w ewidencji znajdowało się 1 916 obiektów żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Nadzorem sanitarnym objęto również: żywienie w placówkach szkolno-przedszkolnych, medycznych, opiekuńczych, publicznych, zakładach pracy i na stacjach paliw; sprzedaż suplementów diety w aptekach.

Tabela 2.1. Rodzaj i liczba nadzorowanych obiektów żywnościowo-żywnieniowych w latach 2024-2025.

L.p.	Rodzaj obiektów	Liczba obiektów	
		2024	2025
1.	Zakłady produkcji żywności	89	89
2.	Zakłady obrotu żywnością	1 234	1 220
3.	Zakłady żywienia zbiorowego typu otwartego	489	480
4.	Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego	41	51
5.	Obiekty produkcji/obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	68	76
6.	Obiekty żywnościowo-żywnieniowe ogółem	1 921	1 916

Na podstawie analizy danych zawartych w tabeli 2.1. zaobserwowano spadek ogólnej liczby nadzorowanych obiektów tj. o 6 w porównaniu do roku ubiegłego.

W 2025 roku skontrolowano 59% obiektów, przeprowadzając 1 722 kontrole sanitarne, wydano 633 decyzje merytoryczne, w tym 67 decyzji represyjnych (tj. 60 nakazujących, 6 zakazu wprowadzania produktu do obrotu oraz 1 decyzję unieruchomienia), w 2024 roku wydano 769 decyzji merytorycznych, w tym 110 decyzji represyjnych (tj. 94 nakazujące, 3 unieruchamiające, 4 wstrzymujące wprowadzanie do obrotu oraz 9 zakazu wprowadzania produktu do obrotu). Za nieprawidłowości sanitarne nałożono 126 mandatów karnych na kwotę 31 100 złotych (w 2024 roku nałożono 185 mandatów na kwotę 41 250 złotych).

Najczęściej stwierdzane uchybienia to:

- nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny i higieniczny pomieszczeń oraz wyposażenia,
- obecność szkodników w obiektach obrotu żywnością,
- brak aktualnej dokumentacji do celów sanitarno-epidemiologicznych personelu,
- brak aktualnego sprawozdania z badania wody,
- brak opracowanego harmonogramu badań właścicielskich oraz brak badania wyrobu gotowego,
- wprowadzanie do obrotu środków spożywczych niewłaściwej jakości, w tym przeterminowanych,
- brak segregacji asortymentowej środków spożywczych,
- brak realizacji procedur i instrukcji z zakresu GHP/GMP oraz systemu HACCP.

W roku sprawozdawczym prowadzono postępowania, w wyniku których skierowano 2 wnioski do Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o nałożenie kary pieniężnej. Pierwszy wniosek dotyczył nieprawidłowej prezentacji suplementu diety na stronie internetowej, natomiast drugi wprowadzania do obrotu środków spożywczych bez prawidłowego znakowania oraz prowadzenia działalności bez złożenia wniosku o zatwierdzenie i wpis do rejestru zakładu podlegających urzędowej kontroli organów PIS.

Do badań laboratoryjnych pobrano 539 próbek, z czego: 512 żywności, 10 materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, 12 wymazów sanitarnych oraz 5 próbek na zanieczyszczenia biologiczne (zmiotki wytrzepek). Zakwestionowaniu uległo 41 próbek, z powodu:

- zanieczyszczeń mikrobiologicznych - 40 próbek,
- zanieczyszczeń biologicznych - 1 próbka.

Tabela 2.2. Działania kontrolne i represyjne w obiektach żywnościowo-żywnościowych w latach 2024-2025.

Rok	Liczba kontroli i rekontroli	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza	Działalność represyjna					Próby	
			Wydano decyzji administracyjnych represyjnych	Zakazu wprowadzania do obrotu	Unieruchomienia	Mandaty	Kwota [złotych]	Pobrane	Zdyskwalifikowane
2024 Ogółem	1 914	755	125	13	3	185	41 250	639	34
2025 Ogółem	1 722	816	78	6	1	126	31 100	539	41
Zakłady produkcji żywności	152	48	14	4	0	10	3 100	161	31
Zakłady obrotu żywnością	982	419	22	1	0	67	14 800	304	5
Zakłady żywienia zbiorowego otwartego	360	200	33	1	1	45	12 300	63	5
Zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego	197	136	9	0	0	3	800	1	0
Obiekty produkcji/obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	31	13	0	0	0	1	100	10	0

Do analizy danych zawartych w tabeli 2.2. wykorzystano tzw. Współczynnik Bezpieczeństwa i Higieny Żywności. Jest to stosunek liczby tzw. punktów karnych (liczby decyzji administracyjnych oraz liczby mandatów) do liczby przeprowadzonych kontroli. Im mniejszy iloraz tym ocena jest bardziej korzystna. W roku 2025 wskaźnik ten wynosił 0,1 %. (w roku 2024 wskaźnik wynosił 0,2%), co świadczy o poprawie stanu sanitarno-technicznego obiektów na terenie nadzorowanych przez PSSE w Częstochowie.

W związku ze złożonymi interwencjami przeprowadzono 161 kontroli sanitarnych, z czego w 56 przypadkach potwierdzono ich zasadność. Zgłoszenia dotyczyły między innymi: niewłaściwego stanu sanitarno-technicznego oraz sanitarno-higienicznego obiektów żywnościowo-żywieniowych, wprowadzania do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, niewłaściwej jakości środków spożywczych, zanieczyszczeń biologicznych i fizycznych w środkach spożywczych, a także obecności szkodników w obiektach obrotu żywnością.

Ponadto przeprowadzono 34 kontrole graniczne w zakresie nadzoru nad jakością zdrowotną importowanej lub eksportowanej żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

2.1. Sezon turystyczno-pielgrzymkowy

W roku sprawozdawczym kontrole akcyjne stanowiły stały element planu pracy. W sezonie turystyczno-pielgrzymkowym dokonano oceny bezpieczeństwa żywienia w zakładach małej gastronomii oraz żywienia zbiorowego typu zamkniętego. Przeprowadzono 110 kontroli, podczas których w 20 obiektach stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-techniczne. W związku z czym, nałożono 11 mandatów karnych na kwotę 3 050 złotych oraz wydano zalecenia pokontrolne. Ponadto w dwóch przypadkach wystawiono 8 decyzji administracyjnych nakazujących poprawę stanu technicznego. W ramach akcji pobrano do badań laboratoryjnych 100 próbek żywności, z których 30 próbek (lody z automatu) zakwestionowano z uwagi na obecność bakterii Enterobacteriaceae. Powyższe skutkowało wydaniem 4 decyzji zakazu wprowadzania do obrotu środków spożywczych niewłaściwej jakości. Kontrole sprawdzające wykazały poprawę stanu sanitarno-higienicznego, natomiast powtórne badania lodów z automatu nie potwierdziły obecności bakterii.

2.2. System RASFF

W ramach funkcjonowania Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach - RASFF, podejmowano działania w wyniku otrzymywanych powiadomień alarmowych lub informacyjnych. Przeprowadzono 186 kontroli sanitarnych. Postępowania w tych przypadkach prowadzone były zgodnie z obowiązującą procedurą RASFF, mającą na celu sprawdzenie występowania w obrocie kwestionowanego produktu. W przypadku stwierdzenia takiego produktu następuje jego wycofanie z obrotu, a pozostałe zakwestionowane produkty są zwracane do dostawcy lub poddawane utylizacji. Kontrole wykazały, że w każdym przypadku procedura związana z wycofaniem produktów objętych powiadomieniem została rozpoczęta i przeprowadzona przez przedsiębiorców we własnym zakresie. Na podstawie otrzymanych kwestionowanych wyników badań wystosowano 1 powiadomienie informacyjne w systemie RASFF dotyczące środka spożywczego o niewłaściwej jakości zdrowotnej.

2.3. Ocena sposobu żywienia w placówkach żywienia zbiorowego zamkniętego

W ramach nadzoru przeprowadzono oceny teoretyczne jadłospisów dekadowych w 38 placówkach żywienia obejmujących 5 szpitali, 5 żłobków, 27 przedszkoli oraz 1 szkołę podstawową.

W wyniku przeprowadzonej analizy jadłospisów dekadowych wykazano 6 placówek oświatowych, w których jadłospisy były zgodne z aktualnymi normami tj. 1 żłobek, 1 szkoła podstawowa oraz 4 przedszkola.

Ponadto w 4 żłobkach stwierdzono nieprawidłowości dotyczące zawartości energii, tłuszczów, węglowodanów, wapnia oraz żelaza. W 23 przedszkolach wykazano nieprawidłowości dotyczące zawartości energii, makroskładników oraz zawartości wapnia i żelaza. W związku z powyższym Dyrekcja placówek została pisemnie poinformowana o konieczności wprowadzenia stosownych zmian. Placówki otrzymały również wzór prawidłowo zbilansowanego jadłospisu dla danej grupy wiekowej, zgodnego z aktualnymi normami żywieniowymi, a także zestawienie najczęściej popełnianych błędów. Przedłożono jadłospisy, w których wykazano znaczną poprawę.

W 3 blokach żywieniowych szpitali jadłospisy zostały ocenione jako poprawne. Wartość energetyczna i procentowy rozdział energii pochodzącej z makroskładników oraz zawartości żelaza, wapnia i witaminy C mieściły się w zalecanej normie. W 2 szpitalach, w których przeprowadzono analizę teoretyczną jadłospisów wykazano niedobory wapnia i żelaza. Zobowiązano Dyrekcję placówek do wprowadzenia zmian w jadłospisach z uwzględnieniem powyższych uwag.

Ponadto w jednym żłobku pobrano próbkę posiłku obiadowego do badań laboratoryjnych w zakresie oceny wartości energetycznej, zawartości białka, tłuszczu, węglowodanów oraz zawartości soli. Badania nie wykazały nieprawidłowości.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono również w 93 blokach żywieniowych w placówkach oświatowych ocenę zestawień posiłków wchodzących w skład jadłospisu dekadowego pod kątem przestrzegania przepisów prawa żywnościowego. Analiza zestawień posiłków potwierdziła uwzględnienia zapisów rozporządzenia w zakresie sposobu żywienia dzieci i młodzieży.

Rozdział 3

Ocena stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej

W 2025 roku w ewidencji znajdowało się 899 obiektów użyteczności publicznej oraz urządzeń infrastruktury wodociągowej. Skontrolowano 32% obiektów, przeprowadzając 426 kontroli sanitarnych.

Wydano 68 decyzji merytorycznych, w tym 5 decyzji represyjnych - nakazujących, nałożono 5 mandatów karnych na kwotę 1 700 złotych, (w 2024 roku - 107 decyzji, w tym 12 nakazujących oraz 9 mandatów na kwotę 2 100 zł.).

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości należały:

- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń,
- brak czystości narzędzi i bieżącego porządku w pomieszczeniach.

W roku sprawozdawczym wpłynęło 69 interwencji. Rozpatrzono 34, z których 6 uznano za zasadne. Zgłoszenia dotyczyły m. in. nieprawidłowego stanu sanitarno-technicznego obiektów branży beauty, nieprzestrzegania procedur higienicznych w gabinetach kosmetycznych, obecności insektów (pluskwy) w obiekcie noclegowym, uciążliwości powodowanych zanieczyszczeniem balkonów w budynkach zamieszkania zbiorowego i terenów zielonych odchodami gołębi oraz problemów związanych z obecnością w budynkach gryzoni (szczurów). Pozostałe interwencje z uwagi, iż dotyczyły spraw pozostających poza kompetencjami organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w całości lub w części zostały przekazane do rozpatrzenia innym organom lub urzędом właściwym rzeczowo i terenowo.

3.1. Urządzenia do zaopatrywania w wodę i ocena jakości wody do spożycia przez ludzi

Mieszkańcy Częstochowy byli zaopatrywani w wodę do spożycia wyłącznie z ujęć podziemnych, między innymi z Mirowa, Wierzchowiska i Olsztyna.

W obiektach z urządzeniami wodociągowymi przeprowadzono 6 kontroli sanitarnych oraz 56 kontroli związanych z poborem próbek wody z sieci.

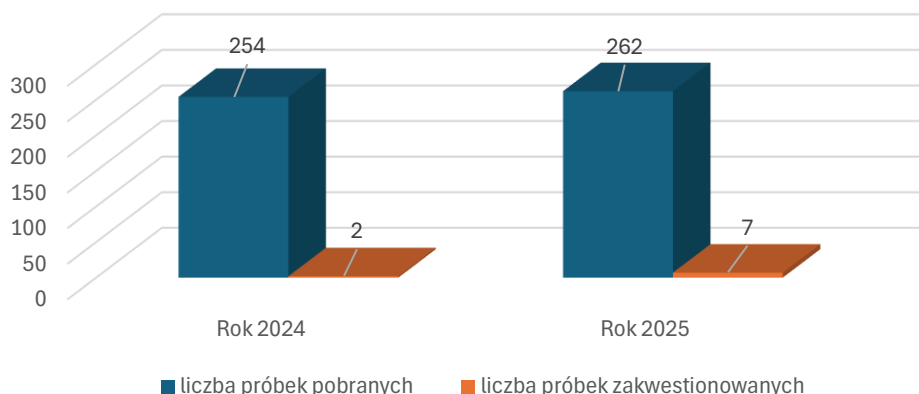
Do badań laboratoryjnych pobrano 262 próbki wody, które zbadano w zakresie:

- parametrów fizyko-chemicznych - 128 próbek, w tym 3 zostały zakwestionowane,
- parametrów mikrobiologicznych - 134 próbki, w tym 4 zostały zakwestionowane,

W roku 2024 pobrano 254 próbki wody (2 zakwestionowano).

Powyższe dane zostały zestawione na Wykresie 3.1

Przekroczenia badanych parametrów dotyczyły głównie mętności i zapachu wody (środka dezynfekcyjnego), co nie ma bezpośredniego wpływu na zdrowie ludzi, natomiast przekroczenia mikrobiologiczne dotyczyły obecności pojedynczych bakterii grupy coli. W przedmiotowych przypadkach przeprowadzone płukania wewnętrznych instalacji wpłynęły na poprawę jakości wody, a potwierdzeniem były uzyskane sprawozdania z wykonanych badań.

Wykres 3.1. Liczba zbadanych próbek wody przeznaczonej do spożycia do liczby stwierdzonych przekroczeń parametrów w latach 2024-2025

Analizując powyższe dane można stwierdzić, że jakość wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie Częstochowy była o prawidłowej jakości, a sporadyczne przekroczenia badanych parametrów to jedynie skutek przestoju wody w wewnętrznej instalacji.

Nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi sprawowany był również poprzez weryfikację wewnętrznych kontroli jakości wody realizowanych przez przedsiębiorstwa wodociągowe. Badania wykonywane były zgodnie z zatwierdzonymi przez Inspekcję Sanitarną harmonogramami. Uzyskane sprawozdania posłużyły do wydania okresowych oceny przydatności wody do spożycia dla wszystkich nadzorowanych wodociągów.

3.2. Nadzór nad jakością ciepłej wody użytkowej

W roku sprawozdawczym, podobnie jak w latach ubiegłych, prowadzono nadzór nad jakością wody ciepłej użytkowej na obecność bakterii z grupy *Legionella* sp. Kontrole oraz pobór próbek wody przeprowadzono w obiektach podmiotów lecznictwa zamkniętego, budynkach zamieszkania zbiorowego oraz obiektach noclegowych. Skontrolowano 23 obiekty, w których przeprowadzono 4 kontrole sanitarne oraz pobrano 123 próbki wody do badań laboratoryjnych.

Kontrole dotyczyły:

- 7 obiektów lecznictwa zamkniętego,
- 8 hoteli
- 8 obiektów zamieszkania zbiorowego.

Ponadnormatywną wartość pałeczki *Legionella* sp. stwierdzono ogółem w 5 badanych próbkach wody tj.: 4 próbki w obiektach zamieszkania zbiorowego, jedna w podmiocie leczniczym. Przekroczenia te wskazywały niewielkie odchylenia od normatywu. Zarządcy obiektów podejmowali niezwłocznie stosowne działania (kilkukrotne przegrzewania i płukania wewnętrznej sieci), co w rezultacie doprowadziło do likwidacji zagrożenia. Potwierdzeniem było uzyskanie pozytywnych wyników z przeprowadzonych badań wody.

3.3. Ocena jakości wody na pływalni

Pod nadzorem sanitarnym było 9 pływalni, wszystkie zostały skontrolowane pod względem stanu sanitarno-technicznego oraz jakości wody w nieckach i natryskach. Przeprowadzono 12 kontroli sanitarnych. W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami

w zakresie stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń i wyposażenia, wydano decyzję nakazującą, która została wykonana w określonym terminie.

W zakresie nadzoru nad jakością wody do badań laboratoryjnych pobrano 110 próbek (92 z niecek basenowych oraz 18 z natrysków na obecność *Legionelli* sp.). W części badanych próbek z niecek stwierdzono niewielkie odchylenia od normatywów wartości parametrów fizyko-chemicznych. Przekroczenia te nie miały bezpośredniego wpływu na zdrowie osób korzystających z pływalni.

W 2 próbkach pobranych z natrysków w ramach kontroli wewnętrznej, stwierdzono przekroczenia bakterii *Legionella* sp., co skutkowało wydaniem 2 decyzji administracyjnych. Zarządcy niezwłocznie wdrożyli stosowne działania, które skutecznie wpłynęły na zapewnienie bezpiecznej wody.

Właściciele i zarządcy pływalni wykonywali również badania wody w ramach kontroli wewnętrznej, zgodnie z wcześniej zatwierdzonymi harmonogramami poboru próbek do badań laboratoryjnych. Na podstawie otrzymanych sprawozdań z badań, dla wszystkich obiektów zostały wydane roczne oceny jakości wody przeznaczonej do kąpieli.

3.4. Ocena jakości wody w kąpielisku

W sezonie letnim 2025 na terenie Parku Wypoczynkowego Lisiniec funkcjonowało kąpielisko „Bałtyk-Adriatyk”. W trakcie sezonu, w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego, przeprowadzono 2 kontrole oraz pobrano 1 próbkę wody do badań laboratoryjnych. Uzyskany wynik był zgodny z normatywem, co dało podstawę do uruchomienia kąpieliska w wyznaczonym terminie.

Ponadto w trakcie sezonu kąpielowego zarządca obiektu w ramach kontroli wewnętrznej wykonał 4 badania wody. Wszystkie uzyskane wyniki badań nie odbiegały od normatywów.

3.5. Obiekty użyteczności publicznej

W 2025 roku sprawowano bieżący nadzór nad stanem sanitarno-porządkowym i technicznym w obiektach użyteczności publicznej (hotele i inne obiekty noclegowe, domy pomocy społecznej, zakłady fryzjerskie i gabinety kosmetyczne, apteki, obiekty sportowe i widowiskowo-kulturalne, stacje paliw, placówki zapewniające całodobową opiekę, zakłady pogrzebowe, targowiska, parkingi, toalety ogólnodostępne, piaskownice z placami zabaw, cmentarze, przystanki kolejowe i autobusowe itp.). Skontrolowano 46% ww. obiektów przeprowadzając 402 kontrole sanitarne. W większości skontrolowanych obiektów użyteczności publicznej stwierdzono dobry stan sanitarny, higieniczny i techniczny. W jednym przypadku, z uwagi na nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny obiektu noclegowego, wydano decyzję administracyjną terminową. Ponadto z uwagi na zły stan sanitarny nałożono 5 mandatów karnych na kwotę 1 700 złotych.

Wyniki przeprowadzonych kontroli wskazują, że stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej utrzymuje się na dobrym poziomie.

3.6. Nadzór nad postępowaniem ze zwłokami i szczątkami ludzkimi

Na wnioski od osób prywatnych w 2025 roku wydano 31 decyzji zezwalających na przeprowadzenie ekshumacji zwłok/szczątków ludzkich na cmentarzach.

Ponadto wydano 47 opinii w zakresie sprowadzenia zwłok z zagranicy oraz rozpatrzono 13 wniosków w sprawie wyrażenia zgody na wywóz zwłok ludzkich lub spopielonych szczątków poza granice kraju.

Rozdział 4

Ocena obiektów nauczania i wychowania

W 2025 roku w ewidencji znajdowało się 298 placówek nauczania i wychowania sklasyfikowanych jako: żłobki i kluby dziecięce, przedszkola i punkty przedszkolne, szkoły podstawowe, szkoły ponadpodstawowe, szkoły wyższe, placówki z pobytem całodobowym oraz placówki wychowania pozaszkolnego. Skontrolowano 74% obiektów objętych ewidencją, przeprowadzając 282 kontrole sanitarne.

Wydano 53 decyzje merytoryczne, w tym jedną decyzję represyjną - nakazującą (w 2024 roku 12 decyzji nakazujących). Za stwierdzone w czasie kontroli uchybienia sanitarne wystawiono jeden mandat karny na kwotę 100 złotych.

Do stwierdzonych nieprawidłowości należały:

- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny nawierzchni podłóg oraz ścian i sufitów pomieszczeń placówek,
- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny sanitariatów,
- brak zachowania standardów sanitarno-higienicznych i bieżącej czystości.

W 2025 roku wpłynęło 21 interwencji, z czego 7 uznano za zasadne. Interwencje dotyczyły nieprawidłowego stanu sanitarno-higienicznego lub technicznego pomieszczeń placówki, występowania chorób zakaźnych, pasożytniczych, w tym wszawicy oraz niezachowania wymaganej powierzchni przypadającej na dziecko w placówce opieki nad dziećmi do lat 3.

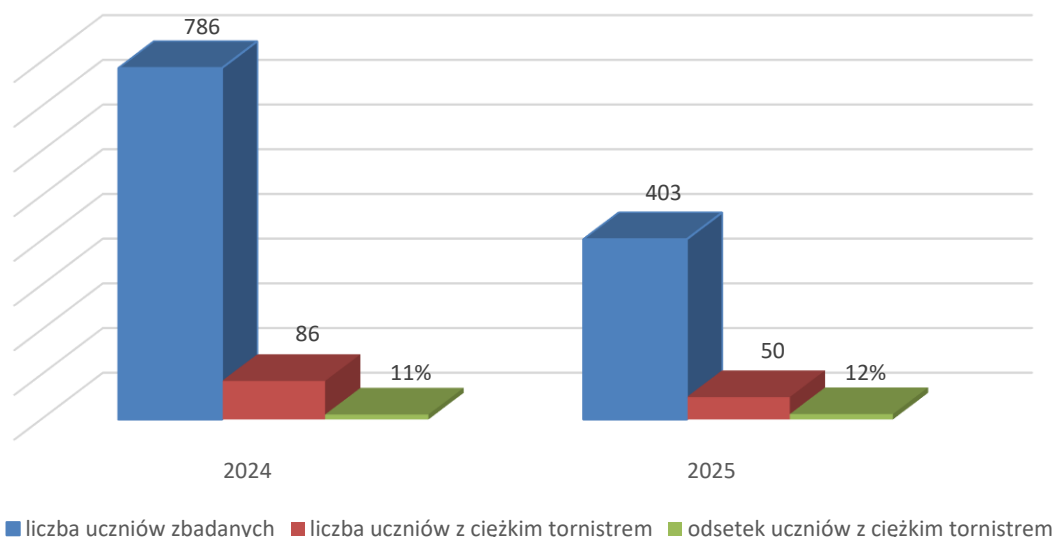
4.1. Warunki do utrzymania higieny osobistej

Skontrolowane obiekty w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych miały zapewniony dostęp do bieżącej ciepłej i zimnej wody i środków higieny osobistej, a ich stan sanitarno-porządkowy nie budził zastrzeżeń. Niewłaściwe warunki dotyczące stanu technicznego pomieszczeń sanitarnych odnotowano w jednej szkole, co skutkowało wydaniem decyzji nakazującej poprawę stanu sanitarno-technicznego, (w 2024 roku - 6 decyzji). Systematycznie poprawiają się warunki techniczne pomieszczeń higieniczno-sanitarnych dla uczniów.

4.2. Higiena procesu nauczania

Podczas kontroli placówek oświatowych w ramach oceny warunków higieny procesów nauczania i wychowania dokonano sprawdzenia 836 rozkładów zajęć lekcyjnych w 49 szkołach. Wszystkie oceniane rozkłady były zgodne z zasadami pracy umysłowej ucznia. Ponadto oceniono dostosowanie mebli do warunków antropometrycznych dzieci w 71 oddziałach na 1 136 stanowiskach pracy ucznia. Podczas oceny mebli w placówkach oświatowych zwracano uwagę na dostosowanie parametrów funkcjonalnych mebli do wzrostu uczniów, oznakowanie mebli, odpowiednie zestawienie mebli i ich stan techniczny oraz posiadanie przez nie certyfikatu. Podobnie, jak w 2024 roku, nie stwierdzono nieprawidłowości w powyższym zakresie.

W ramach akcji przeprowadzono ważenie tornistrów szkolnych w 32 oddziałach szkół podstawowych, badaniem objęto 403 dzieci (w 2024 roku - 786). Pomiary wykazały, że zbyt ciężkie tornistry nosiło 50 uczniów, co stanowi 12% zbadanych (w 2024 roku - 86 uczniów, czyli 11%). Wszystkie skontrolowane szkoły zapewniły miejsca na podręczniki i przybory szkolne.

Wykres 4.1. Ocena obciążenia uczniów tornistrami w latach 2024-2025

Analiza za lata 2024-2025 wskazuje, że odsetek uczniów noszących zbyt ciężkie tornistry utrzymuje się na podobnym poziomie. W wyniku stwierdzonych uchybień w powyższym zakresie, dyrektorów placówek zobowiązano do wdrożenia działań naprawczych, w tym przeprowadzenia działań edukacyjnych skierowanych do uczniów i ich opiekunów w przedmiocie problemu ciężkich tornistrów.

4.3. Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

W ramach nadzoru nad placówkami szkolnymi ocenie poddano pomieszczenia, w których prowadzone były zajęcia wychowania fizycznego wraz z zapleczem higieniczno-sanitarnym (szatnie, natryski, toalety ogólnodostępne) oraz sprzęt sportowy.

Skontrolowano 56 placówek, z czego w 3 obiektach stwierdzono brak pomieszczeń do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. W tych przypadkach lekcje w-f odbywały się poza obiektami szkolnymi. Ponadto w jednej szkole stwierdzono niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń wchodzących w skład bloków sportowych, co skutkowało wydaniem decyzji administracyjnej (w 2024 roku - 3 decyzje nakazujące). W szkołach sukcesywnie poprawiają się warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

4.4. Warunki sanitarne zorganizowanych form wypoczynku dzieci i młodzieży

Do elektronicznej bazy wypoczynku prowadzonej przez MEN organizatorzy zgłosili 91 turnusów, z czego skontrolowano 45 (21 - turnusów wypoczynku zimowego, 24 - turnusy wypoczynku letniego), w których wypoczywało 1 144 uczestników. W skontrolowanych obiektach przeprowadzono 59 kontroli sanitarnych, w tym 29 kontroli przez pracowników Sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży. Nie odnotowano interwencji oraz zatruc pokarmowych wśród uczestników. W przypadku jednego turnusu stwierdzono niewłaściwe warunki sanitarno-techniczne w obszarze działalności Sekcji Bezpieczeństwa Żywności i Żywienia. Organizator zgodnie z zaleceniami usunął uchybienia w wyznaczonym terminie, co potwierdziła przeprowadzona kontrola sanitarna. Podobnie jak w roku 2024, nie odnotowano interwencji oraz zatruc pokarmowych wśród uczestników. Warunki zorganizowanych form wypoczynku utrzymują się na podobnym poziomie jak w latach ubiegłych. Organizatorzy zapewniają uczestnikom wypoczynku bezpieczne i higieniczne warunki pobytu.

Rozdział 5

Ocena stanu sanitarnego zakładów pracy

W 2025 roku pod nadzorem sanitarnym znajdowało się 1 316 zakładów pracy. Skontrolowano 31% obiektów, przeprowadzając 412 kontroli sanitarnych. W następstwie przeprowadzonych kontroli wydano 126 decyzji merytorycznych, w tym 80 decyzji represyjnych będących konsekwencją stwierdzonych nieprawidłowości (79 decyzji nakazujących oraz jedną decyzję wstrzymującą wprowadzanie do obrotu). Natomiast w 2024 roku wydano 154 decyzje, w tym 94 decyzje represyjne (89 decyzji nakazujących oraz 5 decyzji wstrzymujących wprowadzanie do obrotu).

W skontrolowanych obiektach najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły:

- aktualnych badań lekarskich,
- substancji chemicznych i ich mieszanin,
- nieprawidłowej oceny ryzyka zawodowego,
- niewłaściwego stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń socjalnych oraz pomieszczeń pracy,
- braku aktualnych pomiarów czynników szkodliwych w środowisku pracy,
- nieprawidłowo prowadzonej dokumentacji dotyczącej czynników o działaniu rakotwórczym, mutagennym lub reprotoksycznym,
- dokumentacji umożliwiających produkcję i wprowadzanie do obrotu produktów kosmetycznych.

W 2025 wpłynęły 24 interwencje, z czego 15 uznano za zasadne. Interwencje dotyczyły m.in. wprowadzania na rynek produktów kosmetycznych bez właściwego oznakowania, udostępniania osobom nieuprawnionym produktów do wybielania zębów oraz niewłaściwych warunków sanitarno-higienicznych w zakładach pracy.

5.1. Nadzór nad produkcją, wprowadzaniem i stosowaniem produktów kosmetycznych

W 2025 roku działały 3 zakłady produkujące produkty kosmetyczne oraz 5 zakładów zajmujących się ich konfekcjonowaniem.

W ramach bieżącego nadzoru przeprowadzono 41 kontroli, podczas których w 11 obiektach stwierdzono nieprawidłowości. Dotyczyły one m.in. nieprawidłowego oznakowania produktów, braku prawidłowego raportu bezpieczeństwa, wprowadzania do obrotu produktów po upływie daty minimalnej trwałości oraz udostępniania na rynku produktów niezgodnie z przepisami prawnymi w zakresie substancji w ograniczeniach. W wyniku stwierdzonych nieprawidłowości wydano 5 decyzji nakazujących oraz 5 decyzji o nałożeniu kar pieniężnych na łączną kwotę 9 500,00 złotych.

Zgodnie z przyjętym planem pobrano 16 próbek produktów kosmetycznych, w celu przeprowadzenia badań mikrobiologicznych i fizykochemicznych oraz oceny znakowania. Żadna z próbek nie została zakwestionowana.

5.2. Ocena warunków pracy podczas zabezpieczania/usuwania wyrobów zawierających azbest

W ramach realizacji rządowego „Programu oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009-2032” kontynuowano nadzór nad przestrzeganiem przepisów zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, podczas prac przy usuwaniu bądź zabezpieczaniu wyrobów zawierających azbest.

W roku 2024 przeprowadzono kontrolę w 3 miejscach związanych z pracami rozbiórkowymi i usuwaniem azbestu. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości oraz ustalono, że przy pracach z wyrobami zawierającymi azbest zatrudnione były osoby posiadające stosowne uprawnienia.

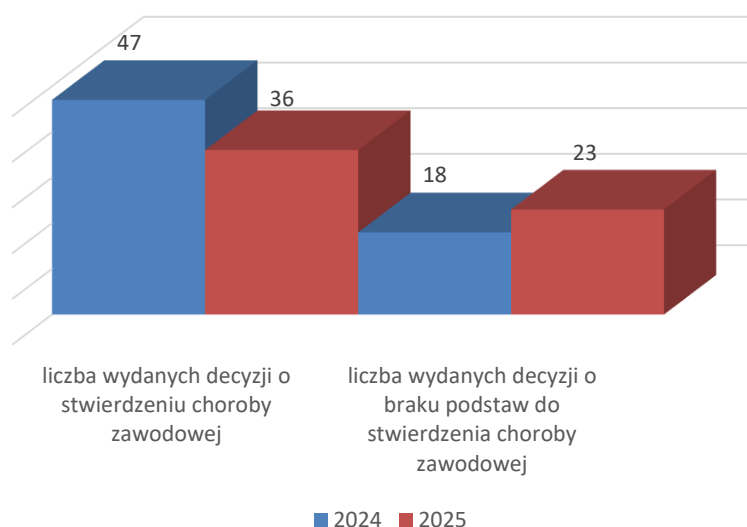
5.3. Choroby zawodowe

W 2025 roku w wyniku przeprowadzonych postępowań administracyjnych wydano ogółem 59 decyzji w sprawie chorób zawodowych:

- 36 decyzji o stwierdzeniu choroby zawodowej (2024 r. – 47 decyzji),
- 23 decyzje o braku podstaw do jej stwierdzenia (2024 r. – 18 decyzji).

Decyzje te wydano na podstawie zgłoszeń podejrzenia choroby zawodowej, które wpłynęły do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej.

Powyższe dane zostały zestawione na Wykresie 5.1.

Wykres 5.1. Liczba wydanych decyzji administracyjnych dotyczących chorób zawodowych w latach 2024-2025

Zgodnie z wykazem chorób zawodowych decyzje stwierdzające choroby zawodowe dotyczyły:

- przewlekłych chorób obwodowego układu nerwowego wywołanych sposobem wykonywania pracy (24 przypadki),
- przewlekłych chorób układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy (7 przypadków),
- przewlekłych chorób narządu głosu spowodowanych nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat (3 przypadki),
- pylice płuc (2 przypadki).

Analizując powyższe dane można zauważyć, że podobnie jak w latach ubiegłych, w roku 2025 najczęściej stwierdzanymi chorobami zawodowymi były choroby obwodowego układu nerwowego i układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy.

Rozdział 6

Zapobiegawczy nadzór sanitarny

Dokonując różnorodnych uzgodnień w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych, wprowadzano zastrzeżenia i nakazy stosowania rozwiązań technicznych, technologicznych i projektowych ograniczających negatywne oddziaływania przedsięwzięć na zdrowie ludzi i środowisko. W sprawach trudnych tematycznie przeprowadzano konsultacje z pracownikami Wydziału Administracji Architektoniczno-Budowlanej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Częstochowy oraz Powiatowym Inspektorem Nadzoru Budowlanego dla miasta Częstochowy. W celu spełnienia wymagań higieniczno-sanitarnych w obiektach budowlanych projektantom i inwestorom udzielano porad związanych z procesami budowlanymi.

W 2025 roku w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wydano 205 opinii i uzgodnień (w roku 2024 - 233).

Tabela 6.1. Uzgodnienia i opinie sanitarne wydane w latach 2024 – 2025.

Rodzaj uzgodnienia lub opinii	2024	2025
Uzgodnienie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu	69	73
Opinie o potrzebie przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko i zakresie raportu	34	29
Opinie o środowiskowych uwarunkowaniach realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko	6	4
Uzgodnienia projektów budowlanych oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów	50	25
Opinie o projektach miejscowych planów zagospodarowania Przestrzennego	6	1
Uczestnictwo w dopuszczeniu do użytkowania obiektu budowlanego w trybie art. 56 ustawy – Prawo budowlane	35	39
Wyrażenie zgody na użytkowanie obiektu w formie opinii sanitarnej	33	34

Na podstawie analizy danych zawartych w tabeli 6.1. zaobserwowano wzrost liczby złożonych wniosków, dotyczących uzgodnień warunków zabudowy i zagospodarowania terenu, co wynikało ze zmiany przepisów prawa.

Liczba opinii o projektach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego wynikała wprost z podejmowanych przez Radę Miasta uchwał w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub uchwalenia planu ogólnego miasta Częstochowy.

W roku sprawozdawczym pozytywnie zaopiniowano między innymi:

- Projekt planu zagospodarowania przestrzennego obszaru położonego w Częstochowie, w dzielnicy Dźbów, w rejonie ulic: Leśnej, Powstańców Warszawy, Malowniczej i granicy miasta. Zmiana planu dotyczyła obszaru o powierzchni ok. 6,5 ha i miała charakter nowelizacji dokumentu obowiązującego.

- Projekt planu ogólnego miasta Częstochowy, którego obszar objął powierzchnię około 160 km².

Ponadto przeprowadzono 74 kontrole w zrealizowanych obiektach budowlanych, celem oceny zgodności ich realizacji z projektem budowlanym. Inwestycje przekazane do użytkowania w roku 2025 obejmowały obiekty użyteczności publicznej, w tym oświaty i wychowania, służby zdrowia, sklepy, salony fryzjerskie i gabinety kosmetyczne oraz obiekty związane z różnorodną działalnością gospodarczą. W bieżącym roku sprawozdawczym oddano do użytkowania m.in. pomieszczenia Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. Najświętszej Maryi Panny w Częstochowie przy ul. Bialskiej.

W okresie sprawozdawczym uzgadniano również dokumentacje projektowe budowy, zmiany sposobu użytkowania, adaptacje, technologie, aranżacje dotyczące zakładów fryzjerskich i kosmetycznych, żłobków, sklepów ogólnospożywczych oraz obiektów małej gastronomii.

Rozdział 7

Działalność Oświatowo-Zdrowotna

W roku 2025 Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Częstochowie odgrywała kluczową rolę w koordynacji i nadzorze ogólnopolskich interwencji programowych i nieprogramowych związanych z profilaktyką zdrowotną oraz promocją zdrowia. Główne obszary działań skupiały się na edukacji zdrowotnej dotyczącej uzależnień od wyrobów tytoniowych, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, jak również na profilaktyce chorób zakaźnych. Dodatkowo prowadzono interwencje programowe na poziomie ogólnopolskim i wojewódzkim, skierowane na kształtowanie właściwych nawyków prozdrowotnych wśród dzieci i młodzieży. Zrealizowano 12 interwencji programowych obejmujących różnorodne obszary profilaktyki zdrowotnej, przeprowadzając 48 wizytacji.

7.1. Interwencje programowe

„Klub zdrowego przedszkolaka”

W roku szkolnym 2024/2025 projekt wojewódzki „Klub zdrowego przedszkolaka” skierowany do 81 placówek przedszkolnych stanowił kompleksowe podejście do poprawy zdrowia dzieci. Głównym celem programu było ułatwienie dostępu do zdrowego żywienia poprzez dostosowanie jadłospisów do norm żywieniowych oraz promowanie aktywności fizycznej. Program został wzbogacony o tematykę dotyczącą wirusochrony i szczepień ochronnych, a placówki przedszkolne otrzymały materiały edukacyjne dotyczące bezpiecznego korzystania ze słońca oraz profilaktyki chorób przenoszonych przez kleszcze.

W ramach programu zorganizowano Konkurs Piosenki o Zdrowiu, który odbył się w Miejskim Domu Kultury w Częstochowie, gromadząc 134 dzieci. To innowacyjne podejście do edukacji zdrowotnej, poprzez aktywne zaangażowanie dzieci w konkurs piosenki, stanowiło efektywną formę przekazu informacji na temat zdrowego stylu życia.

Zdj. 7.1. Uczestnicy Konkursu Piosenki o Zdrowiu.

„Skąd się biorą produkty ekologiczne”

Kontynuacja realizacji ekologicznego programu pod hasłem „Skąd się biorą produkty ekologiczne” przez placówki przedszkolne w Częstochowie był istotnym krokiem w kierunku edukacji ekologicznej najmłodszych mieszkańców. Program ten miał na celu nie tylko zwiększenie świadomości, ale także budowanie właściwych nawyków żywieniowych w kontekście rolnictwa ekologicznego.

„Czyste powietrze wokół nas”

Celem programu, w którym uczestniczyło 8 077 osób, było skoncentrowanie się na zwiększeniu wrażliwości dzieci na szkodliwość dymu papierosowego, podniesienie poziomu wiedzy na temat skutków palenia papierosów oraz rozwijanie umiejętności postawy asertywności wobec osób dorosłych narażających dzieci na dym tytoniowy.

Program miał w swoim założeniu kształtowanie prozdrowotnych nawyków i postaw od najwcześniejszych lat życia i odgrywał istotną rolę w edukacji i ochronie zdrowia dzieci w obszarze palenia tytoniu.

Szkolny program profilaktyczny pod hasłem „Trzymaj Formę!”

Program miał za zadanie poszerzać wiedzę z zakresu zdrowego stylu życia, z naciskiem na zbilansowaną dietę i aktywność fizyczną. W roku szkolnym 2024/2025 w programie uczestniczyło 15237 osób. W ramach jego realizacji, w Zespole Szkół Gastronomicznych w Częstochowie zorganizowano konkurs kulinarny pod hasłem „Zdrowie na talerzu”, który skierowany był do uczniów klas V-VIII, wzięło w nim udział 24 uczestników.

Zdj. 7.2. Uczestnicy Konkursu Kulinarnego „Zdrowie na talerzu”

Program edukacyjny „Wybierz życie - Pierwszy Krok”

Program miał na celu edukację dotyczącą zmniejszenia występowania raka szyjki macicy i obniżenia umieralności związanej z tą chorobą. Grupą docelową byli uczniowie klas I szkół ponadpodstawowych oraz dzieci w wieku 9-15 lat, ich rodzice i opiekunowie oraz kadra

pedagogiczna. Według koordynatorów szkolnych, program powinien być kontynuowany rokrocznie. Uczniowie aktywnie uczestniczyli w dedykowanych zajęciach tematycznych, a przekazywane treści i materiały edukacyjne okazały się bardzo przydatne do zdobywania i pogłębiania wiedzy na temat tej choroby nowotworowej. W roku szkolnym 2024/2025 w programie wzięło udział 2 114 uczestników.

Profilaktyczny program przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych „ARS - czyli jak dbać o miłość”

W roku szkolnym 2024/2025 szkoły ponadpodstawowe przeprowadziły XIII edycję profilaktycznego programu przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych, zatytułowanego „ARS - czyli jak dbać o miłość”. Program był realizowany przez 23 szkoły. Wśród pozytywnych elementów programu podkreślano udane przyjęcie filmu edukacyjnego pt. „Wieczne dziecko”, który wywoływał ożywioną dyskusję wśród młodzieży na temat uzależnień oraz skutków używania środków psychoaktywnych.

Profilaktyka palenia tytoniu

W ramach sprawowania bieżącego nadzoru w zakresie warunków i wymogów higieniczno-sanitarnych przeprowadzono imponującą liczbę 2 834 kontroli dotyczących przestrzegania przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Kontrolą objęto różnorodne instytucje i przedsiębiorstwa, mające wpływ na zdrowie publiczne.

Z analizy zgromadzonych danych wynika, iż w kontrolowanych obiektach przestrzegane były przepisy ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Profilaktyka zakażeń HBV i HCV pt. „Podstępne WZW”

„Podstępne WZW” to program profilaktyki zakażeń HAV, HBV i HCV, mający na celu upowszechnienie wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych. Program skupiał się na podnoszeniu poziomu wiedzy i promowaniu działań profilaktycznych, jako sposobu zapobiegania zakażeniom. Kształtowanie prawidłowych zachowań zdrowotnych stanowiło istotny element działań edukacyjnych w szkołach. W programie udział wzięło 26 szkół ponadpodstawowych, ogółem 6 836 uczniów, rodziców oraz nauczycieli zostało objętych działaniami edukacyjnymi.

Profilaktyka chorób nowotworowych - program „Znamie! Znam je”

Program mający na celu upowszechnienie wiedzy o czerniaku, nowotworze złośliwym skóry oraz budowanie odpowiedzialnych zachowań i prozdrowotnych postaw wśród młodzieży. Działania były skierowane do 26 szkół ponadpodstawowych, obejmując 7 701 uczniów, rodziców/opiekunów, nauczycieli oraz innych pracowników szkoły. Realizacja programu prowadzona była w trakcie lekcji biologii i wychowania fizycznego.

Program profilaktyki uniwersalnej „Smak życia, czyli debata o dopalaczach”

Celem programu było przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się psychoaktywnych środków zastępczych wśród dzieci i młodzieży oraz zwiększanie ostrożności i zmniejszanie otwartości na kontakty z tymi produktami. Działania skierowane były do uczniów klasy VII i VIII szkół podstawowych, ich rodziców/opiekunów oraz nauczycieli. Ogółem uczestniczyło w nim 5 140 osób. Program uwzględnił treści dotyczące zarówno nikotyny, jak i e-papierosów, podkreślając szkodliwość wszystkich wyrobów tytoniowych dla zdrowia młodzieży.

Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie”

Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej został opracowany przez Główny Inspektorat Sanitarny, objęty honorowym patronatem Ministra Zdrowia, Ministra Edukacji Narodowej oraz Rzecznika Praw Dziecka. Jego celem było zapobieganie lub opóźnianie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży, a także ukazanie atrakcyjności życia wolnego od uzależnienia tytoniowego. Grupą docelową byli uczniowie klas IV szkół podstawowych. Programem objęto 3 942 dzieci wraz z ich rodzicami/opiekunami.

Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS - Światowy Dzień HIV/AIDS

W ramach Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS, w V Liceum Ogólnokształcącym im. Adama Mickiewicza w Częstochowie zorganizowana została XII Olimpiada Wiedzy HIV/AIDS. Wydarzenie to stanowiło cykliczny konkurs wiedzy organizowany przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Częstochowie przed Światowym Dniem HIV/AIDS.

Zdj.7.3 Laureaci Konkursu Wiedzy HIV/AIDS

W konkursie wzięło udział 34 uczniów z VII i VIII klas szkół podstawowych, którzy odpowiadali na 40 pytań zamkniętych dotyczących tematyki HIV/AIDS. Rozstrzygnięcie Olimpiady miało miejsce 1 grudnia podczas uroczystych obchodów Światowego Dnia AIDS. Laureatów uhonorowano nagrodami, a wszystkim uczestnikom wręczono dyplomy. W obchodach Światowego Dnia AIDS wzięli udział nauczyciele, młodzież szkół podstawowych i ponadpodstawowych.

7.2. Interwencje nieprogramowe

Akcja „Bezpieczne ferie 2025” i „Bezpieczne wakacje 2025”, „Łap słońce z głową 2025”

W trakcie realizacji akcji wypoczynku letniego i zimowego szczególny nacisk położono na profilaktykę chorób zakaźnych oraz kształtowanie bezpiecznych zachowań podczas dni wolnych od nauki.

Kampania społeczna „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”, profilaktyka grypy

Głównym celem projektu było podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat znaczenia szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych, zwiększenie świadomości korzyści wynikających ze szczepień ochronnych oraz wzrost liczby osób poddających się szczepieniom obowiązkowym i zalecanym.

Wojewódzka akcja informacyjno-edukacyjna „Nowe Narkotyki Nowe Zagrożenia”

Akcja, której założeniem było zapobieganie używaniu substancji psychoaktywnych, szczególnie nowych narkotyków, alkoholu, tytoniu oraz leków.

„Lekki tornister”

Interwencja miała na celu podniesienie poziomu wiedzy dzieci, rodziców i opiekunów na temat profilaktyki chorób układu ruchu.

Profilaktyka zatruć grzybami

Działania ukierunkowane były na upowszechnianie wiedzy o grzybach, w tym ich kategorii jadalnych, niejadalnych i trujących, a także przekazanie zasad bezpiecznego grzybobrania.

Europejski Tydzień Wiedzy o Antybiotykach

W ramach akcji przekazywano informacje o racjonalnym stosowaniu antybiotyków oraz edukowano społeczeństwo na temat skutków nadmiernego używania tych leków, w tym problemu antybiotykoodporności.

Akcja informacyjno-edukacyjna pt. „Wirusoochrona”

Akcja stanowiła inicjatywę mającą na celu poszerzanie wiedzy na temat profilaktyki chorób zakaźnych.

Kampania edukacyjna „Nie bądź atrakcyjny dla kleszczy”

Celem kampanii było propagowanie podstawowych zasad ochrony przed kleszczami i chorobami odkleszczowymi - boreliozy, kleszczowego zapalenia mózgu (KZM).